

הנשה, דרחמנא אמר בו, "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", ואפילו הכי הרי הוא מותר בהנאה. אלמא, היכא דכתיב "לא יאכלו", אין איסור הנאה במשמע.

וכדתנן: שולח אדם ירך של בהמה לנכרי, ואף שגיד הנשה בתוכו. ואין מצריכים אותו לטול את הגיד קודם שיתן לנכרי. ולא גזרינן שמא יראה ישראל אחר שנותנה לו, וילך ויקנה אותה מן הנכרי, ויאכלנה כמות שהיא, משום שיסמוך על כך שודאי ניטל הגיד. מפני שמקומו של הגיד ניכר, ולא יבואו לטעות בכך.

ומדקתני דנותנו לנכרי, שמע מינה דמותר ליהנות מגיד הנשה, וקשיא לרבי אבהו.

ומשנינן: קסבר רב אבהו: הרי התירה התורה להנות מן הנבילה, כדכתיב "לגרך אשר בשעריך תתננה ואכלה". וכשהותרה נבילה, היא וחלבה וגידה הותרה. שאף הם נכללים עמה וקרויים נבילה.

וכיון שמצינו שהתירה התורה את גיד הנבילה בהנאה, אף גיד של כשירה הותר

בהם לאו מפורש, (5) איצטריך קרא ד"אותו" לרבותם לאיסור הנאה. (6)

ומשמע לן לאוסרם מ"אותו", משום דהאי קרא איירי נמי באיסור שבא מחמת מחיצות. דמדכתיב "בשר בשדה טרפה לא תאכלו", מרבינן נמי שאם הוציא העובר את ידו בשעת שחיטה, אין השחיטה מתירתו. ודרשינן דוקא עובר זה שנאסר משום שיצא חוץ למחיצות אמו ונאסר, הרי הוא מותר בהנאה. אבל יש לך בשר אחר שנאסר משום מחיצות [דהיינו חולין שנשחטו בתוך מחיצות העזרה], שהוא אסור אף בהנאה.

ושוב הוינן בה: ואיך [רבי יהודה], דלא יליף מנבילה לאסור את כל איסורי התורה בהנאה, אלא מ"אותו" דכתיב גבי טריפה דריש הכי, מנליה לאסור חולין שנשחטו בעזרה?

ומשנינן: לעולם סבר רבי יהודה דאיסור הנאת חולין שנשחטו בעזרה, לאו דאורייתא היא.

מתיב רב יצחק נפחא אדרב אבהו: וחרו גיד

משבת [דרדשינן בה "היא קודש ואין מעשיה קודש"] דאינם נאסרים. כמו דילפינן לחורש בשור וחמור וחוסם פי פרה.

6. רש"י. ותוספות פירשו דאינן דאורייתא כלל, ואף לא לאיסור אכילה. והוכיחו כן מסוף סוגיין, ומהא דפריך בנזיר [לגבי נזיר שנוירותו אינה מותרת], הא קא מייתי חולין לעזרה. ומשני לאו דאורייתא נינהו. ואי איסור אכילה דאורייתא הוא, איך יאכל את קרבנו.

אלא שהקשו, מהא דדריש רבי יהודה בתורת כהנים מקרא, דחולין שנשחטו בעזרה אינן

5. רש"י. וקשה, הא מכל מקום נכללו בלאו ד"לא תאכלו כל תועבה". ולרבי אבהו, אף הנאה במשמע.

וכן תיקשה לרבי יהודה, אליבא דרש"י דסבר דרק איסור הנאתו לאו דאורייתא. אבל אסור מן התורה באכילה אמאי לא נילף מ"לא תאכלו כל תועבה", דאף הנאה במשמע. רבי עקיבא איגר בגיליון הש"ס.

והשער המלך [פרק ה ממאכלות אסורות] כתב, שלא נאמר לאו זה אלא בדבר האסור בלאו מפורש. ולא בלאו הבא מכלל עשה. ויעוין ברש"ש שתירץ, דילפינן בקל וחומר

ומשנינן: מאן שמעת ליה דאמר "אין בגידין בנותן טעם"? — הלא רבי שמעון הוא דאמר כן.

כדתניא: האוכל מגיד הנשה של בהמה טמאה [האסורה באכילה] — רבי יהודה מחייב מלקיות שתיים, אחת משום בהמה טמאה, ואחת משום גיד הנשה.

ורבי שמעון פוטר לגמרי.

מאכילת בהמה טמאה הוא פטור, משום דקסבר "אין בגידין בנותן טעם". והרי הוא כעץ בעלמא, ואינו בכלל איסור אכילת טמאה.

ומשום גיד הנשה הוא פטור, דקסבר לא הזהירה התורה על גיד הנשה אלא בבהמה טהורה שבשרה מותר באכילה. דמדכתיב "לא יאכלו את גיד הנשה", משמע הא את הבשר אכול. אבל בבהמה טמאה שאף בשרה אסור,⁽⁸⁾ לא הזהירה התורה על

בהנאה [שהרי בהכרח, "לא יאכלו" דכתיב בגיד משמעותו אכילה בלבד. שגיד נבילה מותר בהנאה. מהרש"א].

ושוב מקשינן: והרי מצינו מחלוקת בגיד הנשה שנתבשל עם בשר, האם הוא אוסרו או לא. חד אמר, יש בגיד טעם כבשר, לפיכך הוא אוסר את הבשר משום שהוא נותן בו טעם, וטעם כעיקר. וחד אמר, אין בגיד משום נותן טעם, ואינו אוסר את הבשר.⁽⁷⁾

הניחא למאן דאמר "יש בגידין בנותן טעם", שפיר יש לומר דהוא בכלל נבילה. ואף הוא בכלל היתר הנאה דנבילה.

אלא למאן דאמר "אין בגידין בנותן טעם" — מאי איכא למימר? והרי כיון שאין בו טעם בשר, אלא הוא כעצמות, שהן עץ בעלמא, אין הוא בכלל הנבילה. ומהיכי תיתי שהותר עמה בהנאה?

8. רש"י. ומשמע דהוא משום דלא חל כלל איסור נבילה על הגיד, ולכך אינו בכלל היתר הנאה דנבילה.

אבל הרמב"ם פסק בפרק ח ממאכלות אסורות הלכה ו, דהאוכל גיד הנשה של נבילה לוקה שתיים. ואף דאית ליה דאין בגידין בנותן טעם [ויעוין בטעמו בהערה 9]. וצריך עיון, איך יפרש קושית הגמרא?

ויש לומר, שיפרש כמו שכתב רבינו חננאל, דאי אין בגידין בנותן טעם לא קרינן ביה "לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה". משום שלגבי הגר אין חשובה אכילת הגיד לאכילה. ורק בישראל החשיבתה התורה באכילה להתחייב עליה. קהלות יעקב.

נשרפין. ומשמע דאסורים בהנאה מן התורה. שהרי לולא המיעוט היו טעונים שריפה. וצריך עיון, דלמא אף אי היו טעונים שריפה, היה מותר ליהנות מהם בהדי שריפתם. קובץ שיעורים.

7. ולא פליגי במציאות. שהרי אפשר לבדוק זאת על ידי קפילא נכרי. אלא ודאי בגיד עצמו ליכא טעם, אלא בקנוקנות שלו. ונחלקו אם אף הקנוקנות בכלל איסור הגיד, או לא. מהר"ם חלאווה בשם הרשב"א.

מיהו הרשב"א עצמו כתב בחולין צב ב, באופן אחר. שודאי יש בגיד טעם קלוש. אלא שנחלקו אי נחשב טעם זה בכלל טעם.

(9) גידה.

היכא דכתיב "לא יאכלו" אף איסור הנאה במשמע. וכיון ד"אין בגידין בנותן טעם", אין הגיד נכלל בהיתר הנאה דנבילה.⁽¹¹⁾

ותו מקשינן: והרי דם, דרחמנא אמר ביה "כל נפש מכם לא תאכל דם", ואפילו הכי הוא מותר בהנאה.

וכדתנן: אלו ואלו [שירי הדם של חטאות הפנימיות ושל חטאות חיצוניות] נשפכים על היסוד הדרומי של המזבח, ויורדים מן היסוד

ורבי שמעון, הכי נמי דאמר גיד בהנאה, משום שאינו בכלל היתר הנבילה.

וכדתניא: גיד הנשה מותר בהנאה – דברי רבי יהודה. ולשיטתו אזיל, ש"יש בגידין בנותן טעם". הלכך כשהותרה הנבילה, אף הגיד נכלל עמה.⁽¹⁰⁾

ורבי שמעון אומר את הגיד בהנאה. דכל

חלב החמור הותר בהנאה, כל שכן גיד. עוד כתב לבאר הקובץ שיעורים, על פי מה שכתב הרמב"ם בספר המצוות, דאחר דקיימא לן דכל היכא דכתיב "לא תאכל" אף הנאה במשמע, שמע מינה דאף האכילה אסורה משום ההנאה שבה. ואם כן, הוא הדין לשאר הנאות. ולפי זה, בגיד לא שייך האי טעמא. שהרי אם אין בו נותן טעם, בהכרח דאיסור אכילתו אינו משום הנאת האכילה. הלכך אין לנו לומר דאף שאר הנאות אסורות בו.

עוד כתב האור שמח, דהא דלא פסק הרמב"ם כסוגיא דידן, הוא לשיטתו [הובאה בהערה 9] דגיד נבילה אסור משום נבילה, אף למאן דאמר אין בגידין בנותן טעם.

ויעוין בשפת אמת, ובאבי עזרי פרק א מאבות הטומאות הלכה ז.

11. ומרבי שמעון משמע דלא כחזקיה, אלא סבירא ליה ד"לא תאכלו" אף הנאה במשמע. ויש ליישב, דאף לחזקיה, מסברה יש לאסור את הגיד בהנאה. שהרי כיון שאין בגידין בנותן טעם, בלאו הכי לא חשיבא אכילה. ולכך מסתבר דלא הקפידה התורה בדוקא על אכילה. אי נמי, חזקיה סבר כרבי יהודה. דבלאו הכי לא אתיא חזקיה ככולי עלמא. שהרי רבי מאיר ודאי אית ליה כרבי אבהו. דלדידיה דלית ליה

9. וכן פסק הרמב"ם בפרק ח ממאכלות אסורות הלכה ה.

אלא שבפרק ו פסק דהאוכל גיד הנשה של נבלה וטרפה לוקה שתיים.

וכבר תמה עליו הרשב"א [חלק ד תשובה פט], דהרי אית ליה דאין בגידין בנותן טעם.

וכן תמהו האחרונים מה בין נבילה לטמאה. וכתבו ליישב, דמאחר ואסרה התורה את גיד הנבילה באיסור גיד, הרי הוא נחשב משום זה לאוכל על אף דבעלמא אינו חשוב אוכל. ואם כן, אף משום נבילה חייבים עליו. אבל גיד טמאה שאינו נאסר באיסור גיד, אף איסור טמאה אין בו, משום דלא חשיב אוכל. ויעוין בשער המלך שם, ובכרתי ופלתי סימן סה, ובמנחת חינוך מצוה רפא.

10. וכן פסק הרמב"ם בפרק ח שם, הלכה יד. והביא הרא"ש בפרק גיד הנשה, שהשיבו עליו חכמי לונל, הרי מבואר כאן, דלמאי דקיימא לן "אין בגידין בנותן טעם", אסור הגיד בהנאה, לשיטת רבי אבהו.

אלא שכבר הביא המגיד משנה שם בשם הרמב"ן, דהא דתליא הכא ב"יש בגידין בנותן טעם", אינו אלא לרוחא דמילתא.

ובר"ן מבואר, דאליבא דאמת סמכינן על הקל וחומר מחלב, המובא בסוף סוגיין. שאם

ושוב מקשינן: ואימא שהדם הוא כמים המתנסכים על גבי המזבח, שהם אסורים בהנאה לפי שנתקדשו בכלי שרת, וקודש הם. ושוב לא מצית למילף מהאי קרא שהדם מותר בהנאה [תוספות].

אמר רבי אבהו: "תשפכנו כמים" כתיב. משמע דאיתקש לרוב מים המותרים בהנאה.

ושוב מקשינן: מידי "רוב מים" כתיב בקרא? דלמא במים המתנסכים מישתעי קרא.

אלא אמר רב אשי: מדכתיב "תשפכנו כמים", משמע דהוא כמים הנשפכים. דהיינו מי חולין המותרים בהנאה. ולא כמים הנסכים על המזבח.

לרצפה דרך שני נקבים קטנים, ומתערבין באמת המים שהיתה עוברת בעזרה, ויוצאין לנחל קדרון.

ונמכרים דמים אלו לגננין [בעלי גינות] כדי לזבל בהם את גינותיהם. מיהו אסור להנות מהדם בלא דמים, מפני שהוא ממון הקדש. ואם נהנו ממנו בלא דמים, מועלין בו. (12)

קתני מיהת, כי דם מותר בהנאה. וקשיא לרב אבהו דאמר "כל מקום שנאמר "לא יאכל" "לא תאכל" "לא תאכלו", אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע". (13)

ומשנינן: שאני דם, דאיתקש למים. דכתיב ביה "על הארץ תשפכנו כמים". מה מים מותרין בהנאה, אף דם מותר בהנאה. (14)

דם אינו כבשר מעדותו של רבי יהודה בן בתירה [עדות פרק ח משנה א], דדם נבילות טהור. ואף הרמב"ם פסק להלכה כוותיה.

והראב"ד בעדיות [שם] כתב, דאף לבית הלל אין טומאת דם הנבילה אלא מדרבנן. ולפי דבריו נתייבבה קושית התוספות הנ"ל.

עוד יעוין בפני יהושע שכתב ליישב קושית תוספות, דכיון דדם הוי משקה, אין הוא נכלל בהיתר ד"תתננה ואכלה". משום דלאו בר אכילה הוא. וכמו שכתב הר"ן בחולין לענין דם דבן פקועה, שלא נכלל בהיתר ד"כל בבהמה תאכלו".

ובעיקר קושית תוספות, תמה בהגהות רבי אלעזר משה הורוויץ, היכן מצינו בדם נבילה שאסור משום דם. והא כל זמן שלא פירש לא נאסר אף באכילה. ומשפירש, שוב אינו בכלל נבילה.

14. ואף על גב דדם קדשים לא איתקש למים [משום שאינו נשפך כמים], מכל מקום, כיון

בנבילה "דברים ככתבן", ואיתר, פשיטא דאתא ללמד על כל איסורין שבתורה דאסורים בהנאה. תוספות.

12. ואינו אלא מדרבנן. אבל מדאורייתא, אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. ופלוגתא היא במעילה, לאחר שיצא הדם לנחל קדרון. אבל קודם זריקה, אפילו מדרבנן אין מועלין בו. תוספות.

13. ומדלא משני "כשהותרה נבילה הותר אף דמה", משמע דדם אינו בכלל נבילה.

וקשה, הא בשבת עז א אמרו בית הלל, דדם נבילה מטמא ברביעית, משום שיכול לקרוש ולעמוד על כזית. אלמא, הדם הרי הוא כבשר. ויש לומר, דמקרא מרבין לה התם. והא דבעינן רביעית, מסברה הוא. וכן אשכחן קרא גבי דם השרץ, שמטמא כבשרו [מעילה יז א]. תוספות.

והראשונים בסוגיין כתבו איפכא. והוכיחו

על המזבח ואינו נשפך כמים, לא הוקש אליהם, ואינו מכשיר את האוכלין כמים.

ותו מקשינן: והרי אבר מן החי, דכתיב ביה "לא תאכל הנפש עם הבשר", ואפילו הכי הוא מותר בהנאה.

וכדתניא: רבי נתן אומר: מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר, ולא יושיט אבר מן החי לבני נח? — תלמוד לומר: "לפני עור לא תתן מכשול"! וכיון שאף בן נח מוזהר על אבר מן החי, אם הוא מושיט לו אותו, הרי הוא מכשילו בכך.⁽¹⁾

ומדקתני בטעמא דמילתא, דהוא משום "לפני עור", ולא משום דחשיב הנאה, משמע הא הנאה אחרת כנתינה לכלבים, שאין בה משום "לפני עור", שרי.

אלמא, אבר מן החי מותר בהנאה. וקשיא לרבי אבהו דאמר, דכל היכא דכתיב "לא תאכל", אף איסור הנאה במשמע.

נאף שמהסוגיא בעבודה זרה מוכח דאיירי באבר מן החי של הנכרי,⁽²⁾ מכל מקום אית בזה הנאה. ולא מיבעיא היכא דנוטל שכר על ההושטה, אלא אפילו במושיט בחנם.

לישראל. וככל הדינים שבין אדם לחבירו כגון "לא תגזול" וכדומה, שאינן נוהגין אלא לגבי ישראל. ודלא כמו שכתב המנחת חינוך דגם איסור עצה שאינה הוגנת שייך אף לנכרי. קובץ שיעורים.

2. ויעוין במהרש"א שנתפלא בדבריהם, שלא מציינו התם דבשל נכרי איירי. אלא דייק מ"לא יושיט" דאיירי בתרי עברי דנהרא.

אלא דהתוספות התם הוכיחו כן, מהא דקאמר התם, דבחד עברא דנהרא אין משום

ותו מקשינן: ואימא שדם הוא כמים הנשפכין לפני עבודה זרה, שהם אסורים בהנאה, משום תקרובת עבודה זרה.

ומשנינן: התם [במים הנשפכין לפני עבודה זרה] נמי ניסוך איקרי, ולא שפיקה. בדכתיב "ישתו יין נסיכם".

והוינן בה: ולחזקיה, דסבר דכל היכא דכתיב "לא תאכל", אין איסור הנאה במשמע, הרי בלאו הכי אין לאסור דם בהנאה. ואם כן, למאי הלכתא איתקש הדם למים?

ומשנינן: הוקש הדם למים, לכהא דאמר רבי חייא בר אבא.

דקיימא לן: אין האוכלין מקבלים טומאה אלא אם הוכשרו תחילה על ידי נתינת משקים עליהם. ואף הדם הוא אחד מז' משקין המכשירים את האוכלין.

ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מנין לדם קדשים שאינו מכשיר את האוכלין לקבל טומאה? — שנאמר בדם, "לא תאכלנו, על הארץ תשפכנו כמים". ודרשינן, דוקא דם שנשפך כמים, מכשיר. אבל דם הקדשים שמתקבל בכלי כדי לזרוק

דם חולין מותר בהנאה, ו"לא תאכל" ידידה אינו כולל הנאה, הוא הדין לדם קדשים. ואף על גב דתרי לאוי נינהו, גילוי מילתא בעלמא הוא. תוספות.

1. בלאו ד"לפני עור" כלולים שני ענינים. גם דין כללי שלא להכשיל את חבירו, ואף לא להשיא לו עצה שאינה הוגנת. וגם שלא להביא לידי כך שיעשה איסור על ידי אחר.

ומסתבר, דלענין נכרי אינו נוהג אלא הדין השני. אבל הדין הראשון אינו נוהג אלא